

لزوم آشنایی با قوانین و مقررات کاربردی چک

* روزانه چه بسیار افرادی که بر اثر رعایت نکردن قواعد صدور چک، خواسته یا ناخواسته گرفتار مشکلات عدیده ای هم چون سر و کار با مراجع قضایی و ایجاد اصطکاک و درگیری با سایر افراد می شوند.

* و چه بسیار افرادی که به خاطر عدم آشنایی با قواعد و قوانین چک با دریافت ناآگاهانه آن باعث تضییع حقوق خود می شوند.

* و هزاران نفر که به خاطر چک در حبس یا بازداشت به سر می برند.

* و افراد بسیاری که به خاطر چک، آسایش زندگی خود و خانواده شان را از بین برده اند و همواره در اضطراب و ناراحتی به سر می برند.

* و با این وجود افراد بسیاری هم هستند که با آگاهی از قواعد و قوانین و مقررات چک و رعایت آن ها سالیان سال چک را در جهت تسهیل امور زندگی و کارهای روزمره به کار می برند.

و ما با همین هدف و به منظور جلوگیری از مشکلات ناخواسته چک مطالبی را با عنوان آشنایی با قواعد و قوانین کاربردی چک ارائه نموده ایم.

تعریف چک و کاربرد قانونی آن

چک در قانون چنین تعریف شده: حواله ای که بوسیله آن صادر کننده وجوهی را که نزد بانک دارد؛ کلاً یا بعضاً مسترد و یا به دیگری واگذار می کند.

البته این حواله آثار و مزایای قانونی خاص خود را دارد که در ادامه به آن می پردازیم.

حال ممکن است این سؤال برای بعضی پیش آید که حواله چیست؟

اگر کسی طلبکار خود را جهت دریافت طلبش به بدهکار خود ارجاع دهد این را حواله دادن می گویند که در واقع سه رکن مثلثی پیدا می کنند: طلبکار، حواله شده، بدهکار. که البته این اسامی نسبی هستند. یعنی نسبت به موقعیت مختلف تغییر می کند. به نظر شما کاربرد چک چیست؟ مطمئناً کسانی که چک را ابداع کرده اند برای آن کاربرد ویژه ای در نظر داشته اند و آن نقل و انتقال آسان پول بین افراد جامعه است. چک وسیله دریافت و پرداخت پول است به جای اینکه شخص پولش را یک مرتبه از بانک دریافت و مرتبه دیگر به طلبکارش پرداخت کند، یک چک به طلبکار می دهد و ممکن است این چک خودش اعتبار پیدا کرده و به جای پول نقد دست به دست منتقل شود و بوسیله آن خرید و فروش انجام گیرد. به موجب قانون چک، صادر کننده باید در تاریخ مندرج در آن معادل مبلغ چک، در بانک وجه نقد داشته باشد و نباید تمام یا قسمتی از وجه چک را از بانک خارج کرده و یا دستور عدم پرداخت وجه چک را بدهد یا چک را به گونه ای تنظیم کند که به علت عدم مطابقت امضاء یا قلم خوردگی یا تعارض و اختلاف در نوشته جات قابل پرداخت نباشد.

انواع چک عبارتند از:

۱- چک عادی: چکی است که اشخاص عهده بانک ها به حساب جاری خود صادر و دارنده آن تضمینی جز اعتبار صادر کننده آن ندارد.

۲- چک تأیید شده: چکی است که اشخاص عهده بانک ها به حساب جاری خود صادر و توسط بانک محال علیه پرداخت وجه آن تأیید می شود.

۳- چک تضمین شده: چکی است که توسط بانک به عهده همان بانک به درخواست مشتری صادر و پرداخت وجه آن توسط بانک تضمین می شود.

۴- چک مسافرتی: چکی است که توسط بانک صادر و وجه آن در هر یک از شعب آن بانک یا توسط نمایندگان و کارگزاران آن پرداخت می گردد.

چند نکته مهم

۱- چک وسیله ضمانت کردن نیست و نباید چک را برای ضمانت نمودن خود یا دیگران جهت انجام کار یا تعهد بکار بریم.

۲- چک وسیله امانی نیست همچنین وسیله عاریه ای نیست که بخواهیم آن را به دوستان عاریه یا امانت بدهیم.

۳- چک وسیله قرض دادنی نیست که آن را به دیگران قرض دهیم تا بوسیله اعتبار آن از بانک وام و تسهیلات دریافت کنند.

۴- چک وسیله رهن نیست، تا آن را در قبال چیزی نزد دیگران گرو بگذاریم

۵- چک وسیله اجاره نیست تا آن را به دیگران اجاره دهیم.

این ها کاربردهای ناصحیح چک است که بسیاری از آنها در جامعه ما رواج داشته و باعث بروز مشکلات عدیده برای مردم شده است.

پس سعی کنیم چک را در جای خود استفاده کنیم، فقط جهت نقل و انتقال پول، حتی این کاربرد چک که جهت پرداخت مدت دار به کار می بریم و در حال حاضر کاربرد اصلی چک قلمداد شده در واقع کاربرد اصلی نبوده و در قانون قبلی چک، مورد نهی قرار گرفته بود. بهتر است پرداخت های مدت دار بوسیله سفته انجام شود.

اعتبار چک

کلمه اعتبار یک امر نسبی است. اعتبار چک بسته به اعتبار صادر کننده و متعهد آن است. هر چه وضعیت مالی صادر کننده بهتر باشد و از پشتوانه مالی بیشتری برخوردار باشد اعتبار آن چک بیشتر است.

چرا مردم برای چک های بین بانکی و چک پول ها (تراول) اعتبار زیادی قائلند؟ برای اینکه صادر کننده آن، بانک ها با پشتوانه عظیم مالی هستند.

چرا چک های کارمندی برای کسبه اعتبار و ارزش بیشتری دارد؟ چون پرداخت حقوق مالی صادر کننده آن توسط دولت تضمین شده و این حقوق ماهیانه به حساب جاری کارمند واریز می گردد.

اما اگر کارمندی که حقوق ماهیانه اش پانصد هزار تومان است، یک چک ۷۰۰,۰۰۰ تومانی یا ۱,۰۰۰,۰۰۰ تومانی یا ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومانی صادر کرد مسلماً به ترتیب اعتبار چکش کمتر و کمتر می شود.

اعتبار واقعی چک در اصل به میزان موجودی حساب جاری صادر کننده بستگی دارد لکن در حال حاضر که اکثر چک ها به صورت وعده دار صادر می شود اعتبار چک بسته به میزان واقعی ثروت صادر کننده است.

چک تاجری که اغلب با مال مردم کار می کند و سرمایه چندان از خود ندارد؛ یقیناً کم اعتبار است و چک پنجاه میلیون تومانی کاسبی که همه سرمایه اش به بیست میلیون تومان هم نمی رسد هم از اعتبار ضعیفی برخوردار است. لکن چک یک میلیون تومانی همین کاسب اعتبار طلایی دارد.

کاربردهای ناصحیح چک

* صدور چک سفید امضاء:

به هیچ عنوان چک سفید امضاء به کسی ندهیم زیرا به این معناست که اجازه می دهیم تا هر مبلغی بخواهد در آن بنویسد و آنرا مطالبه کند به معنای دیگر او را بی نهایت قبول داریم!

* صدور چک در وجه حامل:

همیشه چک باید در وجه شخص معینی صادر شود و از صدور چک در وجه حامل جداً خودداری کنید.

* چک بابت ضمانت:

حتی الامکان در قبال ضمانت انجام کار یا تعهد چک ندهیم، در این مواقع بهتر است از سفته یا ضمانتنامه بانکی استفاده کنیم پرداخت چک بدون قرارداد به این معناست که دارنده چک (پس از تاریخ سررسید) هرگاه صلاح دانست می تواند وجه چک را مطالبه یا چک را به شخص دیگر انتقال دهد.

در ضمن مشروط نمودن پرداخت وجه چک به امری در متن آن برای بانک ملاک عمل نخواهد بود و اعتبار ندارد.

* چک امانتی:

اصولاً پرداخت چک به عنوان امانت معنای حقوقی ندارد و یک عمل صد در صد اشتباه است. چه از طرف صادر کننده و چه از طرف دریافت کننده.

* چک بدون تاریخ:

پرداخت چک بدون تاریخ اقدام ناصحیح است و به دارنده این اجازه را می دهد که هر گاه صلاح دانست تاریخ زده و وجه آن را مطالبه کند.

* چک بابت تخلیه:

از نظر حقوقی چک تخلیه هیچ ارزشی ندارد. مگر اینکه ضمن اجاره نامه شرط شود اگر مستأجر در موعد مقرر تخلیه نکرد باید وجه چک را بپردازد. که در این صورت نیاز به صدور چک هم نیست و همان وجه تخلف ضمن قرارداد کفایت می کند؛ چه بسا چک تخلیه باعث بروز سوء استفاده های گوناگون شود.

* چک قرضی:

از استفاده های ناسالم دیگر چک که البته کمتر مشاهده می شود این است که چکی را صادر کرده و به شخص دیگر قرض دهیم تا آنرا برای کاری مانند اخذ وام استفاده کرده و سپس مسترد نماید. این کار هم واقعاً اشتباه و باعث بروز مشکلات عدیده می گردد.

* خرید و فروش چک:

بعضاً مشاهده می شود چک بصورت یک کالا خرید و فروش می شود که نه وجاهت شرعی دارد و نه قانونی.

* چک پشتوانه:

برخلاف آنچه در بین برخی از مردم کوچه و بازار رواج دارد اصولاً از نظر قانونی چک پشتوانه، وجاهتی ندارد و پرداخت چک به عنوان تضمین وصول چک دیگر عملی صد در صد اشتباه و غیر اصولی است. اگر قصدمان از این عمل تعیین جریمه یا دیرکرد در صورت تاخیر یا عدم وصول چک است، این قصد را فقط باید از طریق تنظیم قرارداد اعمال کنیم.

نکات کاربردی صدور چک

* تاریخ چک را همواره به عدد و حروف بنویسیم.

* چکی که مبلغ آن قابل توجه است سعی کنیم ضمن یک قرارداد صادر شود. به عنوان مثال چکی که بابت خرید کالا صادر می کنیم در فاکتور فروش، شماره و مشخصات آن قید شود یا مشخصات چکی که بابت اجاره پرداخت می کنیم در اجاره نامه قید شود.

* چکی که بابت ضمانت انجام کار یا تعهد یا معامله صادر می کنیم (صرف نظر از ناصحیح بودن آن) حتماً باید ضمن قرار داد دقیق و کامل قید شود؛ تا جلوی هر گونه سوء استفاده گرفته شود.

* مبلغ چک را به عدد و حروف و حتی الامکان بدون قلم خوردگی درج کنیم.

* اگر می خواهیم چک توسط دریافت کننده وصول شود و به دیگری منتقل نشود چک را در وجه شخص معین تنظیم کرده، عبارت حواله کرد آنرا قلم بگیریم.

* بهتر است به منظور جلوگیری از هرگونه جعل و سوء استفاده در قسمت اتصال چک به ته چک، مبلغ چک را به حروف به گونه ای درج کنیم که هنگام جدا نمودن چک قسمتی از نوشته روی ته چک و قسمتی روی چک قرار گیرد.

* باید به گونه ای برنامه ریزی کنیم که حتماً در تاریخ چک معادل ریالی مبلغ آن در حساب جاریمان موجود باشد.

* هنگام صدور چک بدانیم که در هر حال وجه چک باید وصول شود و اگر یک درصد احتمال اختلاف حساب و هر عامل موثر دیگر که موجب عدم پرداخت شود را می دهیم باید در قالب قرار داد آن را متذکر شویم و چک را در وجه شخص طرف حساب با قلم زدن حواله کرد صادر کنیم.

* چک های مبلغ سنگین را بر روی مبلغ عددی و حروفی آن چسب شیشه ای بزنیم.

* طبق قانون چک، هرگاه در متن چک شرطی برای پرداخت ذکر شده باشد؛ بانک به آن ترتیب اثر نخواهد داد.

نکات کاربردی دریافت چک

* از کسی چک قبول کنیم که نسبت به اسم و رسم و وضعیت مالی و میزان ثروت و محل کار و سکونت او کاملاً شناخت داشته باشیم.

* بهتر است چکهای مبلغ سنگین را به انضمام یک قرارداد با تعیین وجه تخلف و خسارت دریافت کنیم که صادر کننده در صورت عدم پرداخت در موعد مقرر ملزم به پرداخت خسارت شود.

* هنگام دریافت چک مندرجات آن را بررسی کنیم و از کامل و خوانا بودن آن اطمینان حاصل کنیم.

* چک در مقابل خودمان تنظیم و امضاء شود.

* اگر چک دارای پشت نویسی است امضای پشت و روی چک با هم مطابقت داشته باشد.

* نسبت به درستکاری صادر کننده اطمینان داشته باشیم.

* از صاحب حساب بودن صادر کننده یا مجوز قانونی وی جهت صدور چک اطمینان حاصل کنیم.

* ثروت واقعی صادر کننده با مبلغ چک تناسب قابل قبولی داشته باشد.

* اگر چک به ما خرج می شود، علاوه بر اینکه خرج کننده را کاملاً بشناسیم، باید چک توسط وی ظهرونی شود، یعنی نام و نام خانوادگی خود را پشت چک نوشته و امضاء نماید.

* حتی الامکان چک بدون قلم خوردگی باشد و امضاء آن به هیچ وجه خط خوردگی نداشته باشد، در صورت قلم خوردگی متن

چک (فقط یک مرتبه) توسط صادر کننده پشت نویسی شود؛ یعنی عبارت قلم خوردگی به صورت صحیح و خوانا در پشت چک

مرقوم و ذیل آن توسط صادر کننده امضاء شود.

* شماره حساب و نام و نام خانوادگی صادر کننده و مهر بانک محال علیه حتماً روی چک درج شده باشد.

* در مورد چکهایی که دارای مبلغ قابل توجهی هستند بهتر است یک کپی از سند اموال ثبتي صادر کننده به ضمیمه چک دریافت نماییم.

برگشت نمودن چک:

* در صورتیکه پس از مراجعه به بانک چک وصول نشود و صادر کننده نیز از پرداخت وجه آن خودداری کند و مراجعه به وی نیز بی فایده باشد؛ اولین قدم برای احقاق حق برگشت نمودن چک است.

* برخلاف تصور برخی، لزومی ندارد چک حتماً در تاریخ سررسید برگشت شود، بلکه می توان چند روزی به صادر کننده مهلت داد.

* با درخواست از بانک مربوطه چک برگشت و گواهینامه عدم پرداخت صادر می شود.

* چک باید ظرف ۱۵ روز از تاریخ سررسید برگشت شود در غیر این صورت نمی توانیم علیه ظهرونی اقدام کنیم و درخواست تأمین خواسته هم مستلزم تودیع خسارت احتمالی می گردد. یعنی طبق نظر قاضی مبلغی را به صورت امانت تا پایان رسیدگی؛ به صندوق دادگستری واریز نماییم. (در صورتی که در شهری غیر از شهر افتتاح حساب جاری، صادر شود مهلت فوق ۴۵ روز می شود).

* اگر مقدار قابل توجهی از وجه چک در حساب موجود است؛ می توانیم آن را از بانک دریافت نماییم و چک را نسبت به باقیمانده یا کسری وجه آن برگشت کنیم.

* باید توجه داشته باشیم که چک توسط هر شخص برگشت شد، من بعد دارنده قانونی چک همان شخص است که می تواند اقدامات قانونی را جهت وصول چک انجام دهد.

نحوه اقدام قانونی نسبت به چک برگشتی

مرحله بعدی، پس از برگشت نمودن چک اقدام قانونی جهت احقاق حق است. در این خصوص سه راه قانونی وجود دارد:

۱ - درخواست صدور اجرائیه از طریق واحد اجرای ثبت

۲ - شکایت کیفری

۳ - دادخواست حقوقی

دارنده چک باید بتواند با توجه به شناخت خصوصیات هر سه راه و موقعیت خود، بهترین را برگزیند.

حال به شرح هر سه راه می پردازیم:

۱- اجرای ثبت

* در صورتی که مبلغ چک قابل توجه باشد و از صادر کننده، اموال ثبت شده هم چون ملک ثبتی و خودرو به نام خودش سراغ داشته باشیم؛ بهترین اقدام از طریق اجرای ثبت است، یعنی چک و گواهینامه عدم پرداخت را جهت احقاق حق به واحد اجرای ثبت ببریم.

* مزایای این راه:

۱ - عملیات ثبتی معمولاً سریعتر از عملیات قضایی انجام می شود.

۲ - تراکم کار در این راه کمتر است.

۳ - جریان دادرسی طولانی ندارد.

* چند نکته مهم

۱ - چکی که می خواهیم از طریق اجرای ثبت اقدام کنیم حتماً باید مطابقت امضاء صادر کننده توسط بانک گواهی شده باشد.

۲ - تقاضای اجرائیه فقط پس از سررسید چک امکان دارد.

۳ - در صورتی که قبل از ختم عملیات اجرائی و بعد از ابلاغ اجرائیه، دارنده چک از تعقیب عملیات اجرائی انصراف دهد، حق الاجرا را باید بپردازد.

۲- شکایت کیفری

یکی از راههای احقاق حق نسبت به چک شکایت کیفری است به عبارتی از طریق طرح شکایت صدور چک بلامحل در دادسرا شروع کنیم. نتیجه نهایی شکایت کیفری صرفاً مجازات متهم بوده و محکومیت به پرداخت وجه چک را در بر ندارد.

به موجب قانون چک مصوب سال ۱۳۸۲ چک تحت شرایطی جنبه کیفری خود را از دست می دهد و نمی توان جهت احقاق حق از طریق طرح شکایت کیفری اقدام نمود.

این شرایط را ذیلاً توضیح می دهیم:

* چک سفید امضاء:

چکی که بدون درج مبلغ صادر شود را چک سفید امضاء گویند که اگر این موضوع ثابت شود جنبه کیفری آن ساقط می گردد.

* چک مشروط:

چکی که در متن آن پرداخت وجه اش مشروط و منوط به شرطی شده باشد مثلاً در متن چک قید شده به شرط تحویل خودرو.

* چک تضمینی:

چکی که در متن آن قید شود بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی، یا بدون قید در متن، چنین موضوعی ثابت شود مثلاً بابت ضمانت انجام کار.

* چک وعده دار و بدون تاریخ:

هرگاه ثابت شود چک بدون تاریخ صادر شده و سپس توسط دارنده؛ تاریخ گذاری شده و یا ثابت شود تاریخ واقعی صدور چک مقدم بر تاریخ خود چک بوده است. اکثر قریب به اتفاق چک هایی که در جامعه ما صادر می شود وعده دار است، یعنی برای آینده صادر می شود نه همان روز. اینجاست که به منظور عدم تضییع حقوق افراد لزوم صدور چک به انضمام قرارداد خصوصی روشن می گردد. تا تاریخ واقعی صدور چک و احیاناً بدون تاریخ بودن آن و همچنین تضمینی بودن، مشروط بودن و سفید امضاء بودن آن معلوم باشد.

* مرور زمان کیفری

چکی مشمول مرور زمان می شود که از تاریخ سررسید ظرف شش ماه برگشت نشده باشد و یا از تاریخ برگشت ظرف مهلت شش ماه مورد طرح شکایت قرار نگرفته باشد.

* حق شکایت کیفری برای دارنده

دارنده چک کسی است که چک به نام وی برگشت شده، اگر چک پس از برگشت به دیگری منتقل شود دیگر وصف کیفری ندارد.

مجازات

به موجب ماده ۷ قانون صدور چک، مجازات های زیر تعیین گردیده است:

الف- چک تا مبلغ کمتر از یک میلیون تومان: حبس از یک روز تا شش ماه.

ب- چک از یک میلیون تومان تا پنج میلیون تومان: حبس از شش ماه تا یک سال.

ج- چک از مبلغ پنج میلیون تومان به بالا: حبس از یک سال تا دو سال و ممنوعیت از داشتن دسته چک به مدت دو سال. واضح است در صورت صدور چک های متعدد جمع مبالغ آنها ملاک عمل خواهد بود.

* اگر کسی با علم به بسته بودن حساب از همان حساب چک صادر کند به حداکثر مجازات مقرر محکوم خواهد شد که غیر قابل تعلیق است.

* وجود لاشه چک در دست صادر کننده دلیل پرداخت وجه آن و انصراف شاکی از شکایت محسوب می شود.

* اگر چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب (اعم از شخص حقیقی یا حقوقی) صادر شده باشد صادر کننده چک و صاحب حساب متضامناً مسئول پرداخت وجه چک هستند (یعنی همزمان هر کدام باید مبلغ کل چک را پرداخت کنند) و فقط امضاء کننده مسئولیت کیفری دارد و مجازات می شود.

* در شکایت کیفری نشانی بانکی متهم ملاک عمل خواهد بود، لذا صاحب حساب باید به محض تغییر نشانی به بانک اطلاع دهد تا گرفتار مشکلات ناخواسته و ناخودآگاه نشود.

* تکمیل نبودن معادل وجه چک در حساب، دستور عدم پرداخت صاحب حساب به بانک، عدم مطابقت امضاء، قلم خوردگی و اختلاف در مندرجات چک که باعث عدم وصول وجه آن شود همگی به منزله صدور چک بلامحل قلمداد می شود.

۳- مطالبه حقوقی

یکی دیگر از راه های احقاق حق نسبت به چک برگشتی تقدیم دادخواست مطالبه وجه چک به دادگاه حقوقی است.

* مزایا و ویژگیها

- از نظر شکلی محدودیتی ندارد و هر چک با هر خصوصیتی که باشد می توان نسبت به آن دادخواست مطالبه طرح نمود.

- علاوه بر مطالبه اصل وجه چک، کلیه خسارات قانونی اعم از هزینه دادرسی، حق الوکاله وکیل و خسارات تأخیر تادیه، قابل مطالبه است.

- می توان هم زمان وجه چک را از صادر کننده و ضامن و ظهرنویس یا ظهرنویس های ما قبل به صورت تضامنی مطالبه نموده و همه آنها یا بعضی از آنها را محکوم به پرداخت وجه چک کنیم و در مرحله اجرای حکم می توانیم هر مبلغی از چک را که مایل هستیم از هر کدام از آنها که بخواهیم بگیریم تا کل مبلغ چک را دریافت نماییم.

* هم زمان با رسیدگی به جنبه کیفری چک، می توان دادخواست مطالبه را به همان دادگاه تقدیم نمود.

* باید توجه نمود که دادگاه صرفاً براساس و در چارچوب خواسته مطرح شده رأی میدهد و اگر موردی را از دادگاه نخواهیم مسلماً نسبت به آن رأیی صادر نخواهد شد.

ممکن است به علت ازدحام کار محاکم، مراحل دادرسی ماه ها به طول بیانجامد لذا در این مسیر صبر زیادی لازم است.

* نشانی خواننده یا خوانده ها باید کامل و صحیح و حتی الامکان با شماره تماس آنها در دادخواست درج گردد

* در صورت جریان رسیدگی کیفری حتماً دادخواست مطالبه را به همان دادگاه تقدیم کنیم.

* ضامن و ظهر نویس چک همانند صادر کننده مسئول پرداخت هستند.

* چک در حکم سند لازم الاجراست یعنی صادر کننده و سایر مسئولان چک محکوم به پرداخت وجه آن می باشند و معمولاً در محاکم نیز دفاعی در قبال آن قابل پذیرش نیست.

* شخص محکوم علیه در صورت عدم توانایی مالی جهت پرداخت یک جای مبلغ چک می تواند با تقدیم دادخواست اعسار از دادگاه تقاضای تقسیط مبلغ چک را نماید.

* درخواست محکومیت صادر کننده و ظهرنویس چک به پرداخت خسارت تأخیر تأدیه بر اساس نرخ تورم بانک مرکزی از حقوق قابل مطالبه دارنده چک می باشد.

* قبل از شروع به رسیدگی و صدور رای و حتی قبل از طرح دادخواست می تواند از دادگاه تقاضای تأمین خواسته از اموال صادر کننده یا ضامن یا ظهرنویس چک را بنماییم و اموال آنها را توقیف کنیم.

* پس از صدور حکم قطعی در صورت عدم دسترسی به اموال محکوم علیه و مخفی نمودن اموال توسط وی می توانیم از دادگاه تقاضای حبس وی را بنماییم.

* نکات مهم

- در صورتی که احتمال پنهان نمودن اموال یا مخفی شدن مسئول پرداخت چک وجود دارد حتماً باید ضمن دادخواست یا قبل از آن درخواست تأمین خواسته از اموال خوانده (به لحاظ فوریت امر و احتمال مخفی نمودن اموال) اجرا قبل از ابلاغ را مطرح نمود.

- با توجه به اینکه در مراحل دادرسی نکات و موارد تخصصی فراوانی وجود دارد حتی الامکان پیگیری و احقاق حق را باید به وکیل مجرب بسپاریم و در صورت عدم امکان حتماً باید کلیه اقدامات را تحت نظر وکیل یا مشاور حقوقی انجام دهیم.

مرور زمان حقوقی

چک باید ظرف ۱۵ روز از تاریخ سر رسید مطالبه و در صورت عدم موجودی برگشت شود در غیر این صورت نمی توان بر علیه ظهرنویس دادخواست داد و از خاصیت اسناد لازم الاجرا خارج می شود و در نتیجه معمولاً جهت اخذ تأمین خواسته باید خسارت احتمالی به حساب دادگستری تودیع شود.

خاصیت تجریدی چک

طبق قانون، چک به محض ارائه باید کارسازی شود، یعنی تحت هر شرایطی باید وجه آن در حساب بانکی موجود باشد و وصول شود. با این وصف در صورتی که چک از گیرنده اولیه به افراد دیگر منتقل شود، صادر کننده یا صاحب حساب نمی تواند با استناد به طلبکار بودن از گیرنده اولیه یا اختلاف حساب، از پرداخت وجه چک امتناع نماید. در واقع چک به محض پرداخت از صادر کننده و منشاء خود جدا می شود و در دست هر شخصی که قرار گیرد؛ به زبان بی زبانی می گوید من نماینده پول هستم.

مسدود نمودن چک

* معضلی که بین افراد جامعه معمول است اینکه بر این باورند که هر گاه صلاح دانستند می توانند چک صادره را مسدود کنند. در حالیکه طبق قانون صرفاً در صورت مفقود یا سرقت شدن چک می توان درخواست مسدودی نمود و در صورت کلاهبرداری یا خیانت در امانت یا جرائم دیگر نیز باید ضمن شکایت از دادسرا تقاضای مسدودی نمود، در غیر این موارد مسدود نمودن بلاوجه چک محکومیت صادر کننده را در پی خواهد داشت.

* مسدودی برای یک هفته با درخواست کتبی از بانک مربوطه امکان پذیر است و بیش از آن نیاز به دستور قضایی دارد.

حواله عادی

حواله هایی که توسط قرض الحسنه ها یا مؤسسات مالی و اعتباری و سایر مؤسسات در اختیار مشتریان قرار می گیرد مشمول قانون چک و مقررات مربوط به آن نمی شود و جهت احقاق حق نسبت به حواله صرفاً از طریق طرح دعوی حقوقی و تقدیم دادخواست مطالبه اقدام می کنیم. (مطابق آنچه در قسمت مطالبه حقوقی ذکر شد عمل می نماییم.)

ظهر نویسی، ضمانت، انتقال

* چک معمولاً بوسیله ظهرنویسی (پشت نویسی) به دیگری انتقال می یابد، به بیان دیگر دارنده، پشت چک را به نام خود امضاء و به دیگری منتقل می کند.

* البته چک در وجه حامل (که صدور چک در وجه حامل اشتباه است) را معمولاً بدون ظهرنویسی منتقل می کنند، که در این صورت منتقل کننده در قبال چک مسئولیتی ندارد.

* اگر چک در وجه شخصی معین صادر شود و حواله کرد آن قلم بخورد قابل انتقال نیست.

* ممکن است پرداخت وجه چک توسط شخص ثالثی ضمانت شود که به این منظور کافی است ضامن پشت چک را امضاء نماید و در این صورت همانند صادر کننده مسئول پرداخت وجه چک می گردد.

* مرور زمان ۱۵ روز که در قسمت مرور زمان حقوقی ذکر شد فقط مخصوص به ظهر نویس می باشد.

* اگر چک در وجه شخصی معین صادر شود و حواله کرد آن قلم بخورد قابل انتقال نیست.

انواع چک عبارتند از:

۱- چک عادی: چکی است که اشخاص عهده بانک ها به حساب جاری خود صادر و دارنده آن تضمینی جز اعتبار صادر کننده آن ندارد.

۲- چک تأیید شده: چکی است که اشخاص عهده بانک ها به حساب جاری خود صادر و توسط بانک محال علیه پرداخت وجه آن تأیید می شود.

۳- چک تضمین شده: چکی است که توسط بانک به عهده همان بانک به درخواست مشتری صادر و پرداخت وجه آن توسط بانک تضمین می شود.

۴- چک مسافرتی: چکی است که توسط بانک صادر و وجه آن در هر یک از شعب آن بانک یا توسط نمایندگان و کارگزاران آن پرداخت می گردد.

هرگاه در متن چک شرطی برای پرداخت ذکر شده باشد؛ بانک به آن ترتیب اثر نخواهد داد.